

**MEDDELANDEN AF
SOCIETAS PRO FAUNA
ET FLORA FENNICA**

Published @ 2017 Trieste Publishing Pty Ltd

ISBN 9780649084111

Meddelanden af Societas pro Fauna et Flora Fennica by Societas pro Fauna et Flora Fennica

Except for use in any review, the reproduction or utilisation of this work in whole or in part in any form by any electronic, mechanical or other means, now known or hereafter invented, including xerography, photocopying and recording, or in any information storage or retrieval system, is forbidden without the permission of the publisher, Trieste Publishing Pty Ltd, PO Box 1576 Collingwood, Victoria 3066 Australia.

All rights reserved.

Edited by Trieste Publishing Pty Ltd.
Cover @ 2017

This book is sold subject to the condition that it shall not, by way of trade or otherwise, be lent, re-sold, hired out, or otherwise circulated without the publisher's prior consent in any form or binding or cover other than that in which it is published and without a similar condition including this condition being imposed on the subsequent purchaser.

www.triestepublishing.com

SOCIETAS PRO FAUNA ET FLORA FENNICA

**MEDDELANDEN AF
SOCIETAS PRO FAUNA
ET FLORA FENNICA**

Societas pro Fauna et Flora Fennica 1919—20.

Ordförande: professor K. M. Levander; *vice-ordförande:* professor A. Luther; *sekreterare:* docent A. Palmgren; *skattmästare:* doktor V. F. Brotherus; *bibliotekarie:* professor E. Reuter; *intendenter:* för de allmänna zoologiska samlingarna: magister I. Välikangas; för de entomologiska samlingarna: amanuens R. Frey; för de botaniska samlingarna: doktor H. Lindberg.

Bestyrelse: professor K. M. Levander, professor A. Luther, doktor V. F. Brotherus, professor E. Reuter, professor A. K. Cajander, doktor H. Lindberg, professor F. Elfving. — *Suppleanter:* universitetsadjunkt W. M. Linnaniemi, docent A. Palmgren.

Redaktör för Meddelanden: doktor E. Häyrén.

Mötet den 4 oktober 1919.

Anhållan om skriftutbyte hade gjorts af Puget Sound Biological Station of the University of Washington, Seattle, och beslöt Sällskapet bifalla denna anhållan med översändande af sina Meddelanden samt, enligt bibliotekariens pröfning, lämpliga delar af Sällskapets öfriga publikationer.

Ordföranden meddelade, att Sällskapet haft förmånen att af sin ledamot, herr Gunnar von Frenckell,

som gåfva få emottaga en summa om 6,000 mark att läggas till den fond, som af Sällskapet den 1 sistviken februari stiftades till hugfästandet af dess för landets frihet fallna medlemmars minne.

Framlades den af trycket utkomna 44:de tomen af Sällskapets Acta (1916—1919; 1 karta, 9 taflor, 52 textfigurer, 521 sidor).

Föredrogos skrivelser från professorn, filosofiedoktor C. H. Ostenfeld i Köpenhamn, filosofiedoktor C. Wessenberg-Lund i Hilleröd, Danmark, och filosofiedoktor Gunnar Samuelsson i Upsala, hvilka framförde sina tacksägelser för erhållen kallelse att såsom korresponderande ledamöter tillhöra Sällskapet.

Till Sällskapets representant i Delegationen för de vetenskapliga samfundens hus utsågs i ledighet efter framlidne professor J. A. Palmén professor Alex. Luther.

Efter ansökan och på förslag af Bestyrelsen tilldelades pastor O. Kyyhkynen en summa om 400 mark såsom tillskott till det honom förliden vår för växtgeografiska undersökningar i norra Savolaks och Kajana-Österbotten beviljade reseunderstödet (Meddelanden 45, sid. 192).

Föredrogs ett af rektor M. Brenner insändt meddelande: „Några fall af heteromorf stam- och grenbildning“.

Docent Alvar Palmgren demonstrerade exemplar af den tidigare endast i ett fåtal individer i Mellaneuropa anträffade bastarden *Orchis maculata* $\times$ *sambucina*. Bastarden var af föredragaren funnen i en enstaka individ å Kökar: Idö (juni 1914) äfvensom i tvenne individer å Hammarland: Äppelö (juni 1919), bägge i Ålands skärgård.

Amanuens Wolter Hellén förevisade exemplar af den i landet tidigare icke iakttagna skalbaggen *Ptenidium laevigatum*, funnen sommaren 1919 i Nystad af borgmästare H. Söderman och föredragaren samt dessutom i Finström af föredragaren. I anslutning till det gjorda meddelandet redogjorde herr Hellén för resultatet af en af honom företagen revision af Entomologiska museets material af skal-

baggsgruppen *Ptilidae*; till publikation anmäldes en uppsats: Revision der finländischen Ptilidae (Col.).

Filosofiantohtori E. A. Wainio esitti **Kaksi tieteelle uutta jäkälälajia.**

Physcia Norrlini n. sp. Thallus laciniis 1—0.5 mm latis, superne sordide pallidis, maculis crebris pallido-fuscescentibus, apices versus leviter concavis aut partim planis, subtus nigricantibus, rhizinis crebris, nigricantibus aut apice cinerascentibus. Ad corticem Sorbi in Mundjärvi in Karelia Onegensi a. 1870 legit J. P. Norrlin. — Affinis *Ph. ulothrici*, easdem reactiones chemicas praebens, isidiis et soreidiis destituta.

Physcia Kairamoi n. sp. Thallus laciniis 4—0.5 mm latis, superne cinereo-pallescentibus aut partim dilute cinereo-fuscescentibus, apices versus leviter concavis aut planis, demum isidiis brevibus instructis, subtus nigricantibus, rhizinis crebris, nigricantibus, brevibus. Apothecia subtus demum rhizinis brevibus instructa. *Physciae obscurae* (var. *lithoteae*) et *Ph. ulothrici* affinis. Ad rupes in promontorio Orlow in Lapponia Ponojensi legit A. Osw. Kairamo.

Maisteri I. Välikangas jätti seuraavan tiedonannon: **Circus aeruginosus L. tavattu Vaasan pohjoispuolella.** — Ruskean suohaukan (*Circus aeruginosus* L.) ampui elok. 26 p:nä 1919 hra Axel Uddström Maksossa, n. 25 km Vaasan kaupungista koilliseen, ja on ampuja lahjoittanut linnun Seuran kokoelmiin, jossa lajia ennestään on vain 3 kpl. Kaikkiaan lienee ruskeaa suohaukkaa saatu maassamme 7 kpl., jonka lisäksi se on muutamia kertoja ilmoitettu nähdyksi (vrt. Frans Lönnfors, Medd. Soc. F. & Fl. F. 43, p. 36). Pohjoisimmat aikaisemmat löytöpaikat ovat Joroinen, jossa 1 kpl. ammuttiin v. 1895, ja Porin seutu. Pesivänä laji on mainittu vain yhdestä paikasta, Ruokosuolta Viipurin läheltä (T. Grönroos, „Luonnon Ystävä“ 1917, s. 107). Myöskin Ruotsissa tämä varsinaisesti keski- ja eteläeurooppalainen laji on harvinainen ja väitetään uudenaikaisten

suonkuivaus- ja järvenlaskutöiden sitä huomattavasti vähentäneen. Pesivänä se on tavattu vain paikoin eteläosissa maata, pohjoisimpana Upplandissa. Pohjoisin paikka, missä lintu Ruotsissa on ammuttu, lienee Sundsvall, siis jonkun verran Vaasaa etelämpänä.

Doktor Ernst Häyrén lämnade följande meddelande:
Ett massuppträdande av en *Euglena*-art, förorsakande vegetationsfärgning.

Sommaren 1919 iaktogs från slutet av juni till in i september en iögonenfallande vegetationsfärgning i Halikko å strax väster om Salo, Regio aboënsis. Vattenytan i ån var täckt av en grönfärgad hinna, som bitvis drev framåt med strömmen eller samlade sig och tätade invid strandvegetationen. I åns nedre del, där strömförhållandena växla med vattenståndet i mynningsviken, drev hinnan fram och tillbaka, ån bristande, ån skjutande ut i långa slingor eller oregelbundna figurer, ån samlande sig i större massor, som kunde täcka flere kvadratmeter eller t. o. m. större delen av vattenytan. Mycket tydligt kunde denna företeelse studeras på Åminne gård, vid bron som leder över till parken, där den gröna hinnan tidtals sågs täcka hela den inom synhåll varande vattenytan.

En närmare undersökning av ett prov, taget den 2 september, har utförts av professor K. M. Levander, som godhetsfullt meddelat, att huvudmassan av vegetationen bildades av en *Euglena*-art (70—80 μ lång och 17 μ tjock), som således var orsaken till den för blotta ögat synliga grönfärgningen. Dessutom iaktogs i provet en del andra färgade flagellater, såsom *Synura uvella* Ehrbg (sparsam), *Trachelomonas acuminata* Stein (rar) och *Pandorina morum* Ehrbg (rar).

Under tidigare år har en dylik vegetationsfärgning icke iakttagits i Halikko å, och ej heller har någon sådan förmärkts i den närbelägna Uskela å, som flyter genom Salo köping. Måhända kan man sätta *Euglena*-artens massvisa uppträdande i samband med det jordras, som tidigt på våren

1919 inträffade högre uppe vid den förstnämnda ån, 1.5 km från Halikko station, varvid massor av åkerjord och därmed organiska ämnen, vilka såsom känt gynna *Euglena*-arterna, råkade in i åvattnet. Vattnet i ån var i själva verket denna sommar grått och ogenomskinligt till följd av uppslammad lera och, enligt vad som meddelades, betydligt mera lerigt än under föregående somrar.

I anslutning till hr Häyrén meddelade magister I. Välikangas, det han i början af maj månad 1919 anträffat vacker, af *Chlamydomonas* förorsakad vattenblom i hafsvattnet i trakten af Drumsö i Helsingfors skärgård.

Med hänvisning till en muntlig uppgift af magister F. W. Klingstedt meddelade professor Fredr. Elfving, att blåalgen *Oscillatoria rubescens* anträffats strax efter snösmältningen i stora mängder rödfärgande vattnet i Kaukojärvi sjö nära Tammerfors.

Professor K. M. Levander betonade önskvärdheten af att tillvarataga prof på vegetationsfärgningar, ity att sådana endast sällan hos oss varit föremål för närmare undersökning.

Ylioppilas Mauno J. Kotilainen jätti painettavaksi:
Asplenium adulterinum Milde löydetty Suomesta.

Lähtiessäni kesällä 1919 opettaja O. Kyyhkysen kanssa arv. Seuran stipendiaattina kasvitieteelliselle retkelle Juojärven ja Pielisjärven väliselle alueelle oli yhtenä päämäärinäni tarkemmin tutkia alueen laajin, jokseenkin yhtäjaksoinen serpentiini- ja oliviiniseutu Kaavin pitäjän Niinivaaran kylässä.

Kaavin pitäjän Losomäen kylästä Poskijärven etelärannalta ulottuu etelää kohti n. 30 km pitkä ketju Mg-silikaattipitoisia kalliolinssejä. Kalliojono laajenee eteläpäässään Niinivaaran kylän mailla n. 3—4 km leveäksi alueeksi, jonka kaikki kalliot vuoriperältään ovat mainittuja Mg-silikaatteja.

Näiden kallioiden kasvistolla on, kuten jo ennen olen Mg-silikaattikallioista huomannut, oma yhteinen leimansa,

joka suuresti poikkeaa ympäröivästä erämaaluonnosta ja läheisistä dolomiittialueista lehto-, niitty-, suo- ja varsinkin kalliokasvillisuuteen nähden.

Kalliot ovat täällä korkeahkoja, laakeapäälyksisiä. Etenkin Louhilammen luona olevilla kallioilla tavataan jyrkempiä kallioseiniä, joiden terassimaiset tasapinnat ovat varsin merkityksellisiä osalle kalliokasveja. Kalliopinta on hyvin tasaista (tunnusmerkillistä oliiviini- ja serpentiinikallioille), rapautumispinta väriltään mustaa. Kaikille kallioille ovat luonteenomaisia seuraavat kolme kasvia: *Asplenium viride*, *Lychnis viscaria*, *Sedum telephium*.

Asplenium viride kasvaa harvinaisen runsaana kaikilla kallioilla, etsien etupäässä kalliosaumoja kasvupaikoikseen. Mutta se ei ole sidottu aina kallioihin, vaan esiintyy myös rapautumistuotteella, jopa poluillekin uskaltautuen. Huomattavaa on, että laji on tunnusmerkillinen koko alueen oliiviini- ja serpentiinikallioille. Vain yhdestä paikasta olen sen löytänyt dolomiittikalliolta.

Lychnis viscaria kasvaa myös kaikilla kallioilla. Luonnonvaraisena, apofyyttinä, lienee kasvi tällä löytöpaikalla maamme itäosan pohjoisimpia lajin edustajia. Myös on laji levinnyt rinnelehtoihin ja niityille, tämä osoittaen, miten laji kulttuurin vaikutuksesta leviää täälläkin alkuperäisesti sille vieraille kasvupaikoille.

Sedum telephium tavataan myös runsaana kaikilla kallioilla, suosien laakeita kalliopäälyksisiä. Ottaen huomioon esiintymisrunsauden ja sen, että laji on paikalla luonnonvarainen ja löytöpaikka maamme pohjoisin, havaitsee tämänkin lajin suhteen vuoriperän suuren vaikutuksen. Mainittava on, että tätä kasvia en koskaan ole löytänyt alueen dolomiittikallioilta, samaten kuin en edellistäkään lajia.

Muita tunnusmerkillisiä harvinaisia lajeja ei puuttunut. Mainittakoon vain *Cerastium alpinum* (st. cp.), *Sagina nodosa* (st. cp.) ja *Dianthus superbus* (pcc. yhdellä kallioilla). Lajien ainoat löytöpaikat koko Sb-maakunnassa. — Monet yleisemmätkin kasvit esiintyivät harvinaisen runsaina näillä kallioilla, kuten *Juniperus communis*, harvinaisen korkeita,

puumaisia pensaita cpp (sama havainto muiltakin Sb:n ja Kb:n oliiviini- ja serpentiinikallioilta) ja *Crepis tectorum* (cpp.). Mainitsemistä ansainnee, että myös *Carex ericetorum* kasvoi yhdellä kalliolla, siis sangen poikkeavalla kasvupaikalla. *Polygonatum officinale* tavattiin (pc.) yhdellä kalliolla (O. Kyyhkynen). — Sammalista: harvinainen *Mollia viridula* on tunnusmerkillinen kaikille alueen serpentiini- ja oliiviinikallioille.

Erittäin huomattavana pidän, että kauvan turhaan etsiskelyni löysin tältä alueelta odottamani lajin: *Asplenium adulterinum*, joka varsinaisella kasvualueellaan Keski-Euroopassa kasvaa ainoastaan serpentiinikallioilla ja joka pari vuotta sitten myös on tavattu Ruotsista. Se kasvoi Suuri-Vuori nimisellä kalliolla ja myös seuraavalta, Lauttamäkinimiseltä kalliolta saman lajin tapasi toverini, jolle olin löydöstäni huomauttanut.

Tarkasteltuamme nyt syksyllä tri H. Lindberg'in kanssa suomalaisen museon kappaleita tulimme siihen tulokseen, että laji oli oikein määrätty, ja lisäksi kävi selville, että siihen kuuluvia yksilöjä on aikaisemmin meillä tavannut, nim. Juuan Ahmovaaran Portinkalliolta v. 1898, tri W. Linnaniemi, joka oli museoon antanut niitä arkin nimellä *Asplenium trichomanes*. Näiden yksilöjen luonnetta tri H. Lindberg oli jo ennen epäillyt, sillä arkilla oli toinen etiketti: „Aspl. adulter.?“.

Lajin huomattavin eroavaisuus *Aspl. viride*'en ja *Aspl. trichomanes*'iin nähden on se, että sillä on varsikkolehden ruoti puoliväliin ruskea, yläosa vihreä, kun taas *Aspl. trichomanes*'illa ruoti on kärkeen saakka ruskea ja *Aspl. viride*'llä ainoastaan tyviosa ruskea. Muitakin vähäpätöisempiä eroavaisuuksia on.

Lajin luonteesta ja lajiarvosta on ollut sangen eriäviä mielipiteitä. Toiset ovat kasvia pitäneet *Aspl. trichomanes*'in alalajina, toiset *Aspl. viride*'n. Myös on sitä katsottu sekasikiöksi. Oikea kai lienee käsitys, että se on kehitysmuoto *Aspl. viride*'stä, määrättyyn vuoriperälajiin sidottu laji. Sitä tämän kasvin suomalaisetkin löytöpaikat todistavat (Juuan